

Janina Nijakowska

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze: oddział w Opolu

Biuletyn Polonistyczny 23/1-2 (75-76), 257-260

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na szczególną uwagę zasługują zamieszczone w "Kwartalniku Opolskim" - sukcesywnie od 1973 r. - "Materiały do słownika folklorystów śląskich".

OTPN posiada w swoich zbiorach bibliotecznych wiele cennych książek i czasopism, pochodzących z wymiany z towarzystwami i instytucjami naukowymi krajowymi i zagranicznymi.

W zakresie wymiany wydawnictw Wydział II OTPN współpracuje m.in. z Wydziałem Filozoficznym Uniwersytetu J.E. Purkyniego w Brnie, Akademią Nauk ZSRR w Moskwie, Akademią Nauk USRR w Kijowie, Instytutem Sławistycznym Niemieckiej Akademii Nauk w Berlinie (NRD), Instytutem Studiów Sławistycznych w Paryżu, Akademią Nauk i Umiejętności - Oddział w Sarajewie, uniwersytetami w Sofii, Tuluzie, Montrealu, Wiedniu (placówkami słowianoznawczymi),

Dr Zdzisław Piasecki

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE

Oddział w Opolu

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze w Opolu skupia w swych szeregach zarówno profesjonalistów, jak entuzjastów kultury ludowej. Dlatego też - obok etnografów, polonistów, folklorystów, dialektologów, muzykologów - działają w nim przedstawiciele innych zawodów: prawnicy, urzędnicy, bankowcy, młodzież studencka. Poważną grupę stanowią oczywiście nauczyciele, reprezentujący różne specjalności. Dzięki temu tematyka zebrań naukowych Towarzystwa jest dość zróżnicowana, a dyskusje, które się na nich odbywają, owocują ciekawymi wnioskami.

Wielu członków Opolskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego jest bezpośrednio zaangażowanych w prace zespołu badawczego, którym kieruje prof. Dorota Simonides. Od r. 1976 przygotowują oni monografię folklorystyczną Śląska, która powstaje w ramach problemu węzłowego nr 11.1: "Polska kultura narodowa, jej tradycje i roz-

wój", a której celem jest uchwycenie głównych przemian w śląskim folklorze oraz ustalenie jego współczesnego obrazu. Stąd poszukiwanie w terenie nowego materiału folklorystycznego dla skonfrontowania go z zapisami archiwalnymi. W r. 1978 zakończono zbieranie materiału do obrzędowości rodzinnej (ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza śląsko-morawskiego) i obrzędowości dorocznej, opracowano systematykę demonologii i wierzeń ludowych, przeanalizowano przemiany w teatrze ludowym oraz w podaniach historycznych i nazewniczych. Ponadto opracowano charakterystykę zespołów folklorystycznych, repertuaru gawędziarzy ludowych oraz widowisk obrzędowych na Śląsku. W wyniku badań nad teatrem ludowym określono współczesne funkcje teatru amatorskiego i jego stosunek do kultury masowej. Ta relacja szczególnie interesuje zespół badawczy, jej rozpoznanie umożliwia bowiem wszechstronną analizę zjawisk folklorystycznych we współczesności. Z kolei badania nad prozą folklorystyczną wykazały żywotność tradycyjnych gatunków folklorystycznych oraz główne procesy przemian, jakim one współcześnie podlegają.

Zebrany materiał posłużył już do przygotowania kilku prac teoretycznych (opublikowanych głównie w "Literaturze Ludowej"), choć wiele zagadnień szczegółowych wymaga jeszcze dalszych badań oraz stałego uzupełniania nowo zebranymi materiałami. Badania terenowe będą zatem kontynuowane - aż do momentu zakończenia prac nad monografią, co planuje się w 1981 roku.

Warto podkreślić, iż prowadzenie tego typu prac sprzyja aktywizacji członków PTL, którzy profesjonalnie nie zajmują się tą problematyką: poprzez sieć korespondentów terenowych mogą oni rozwijać zainteresowania kulturą ludową penetrując najbliższe okolice i zbierając materiały dotyczące wielu różnorodnych zagadnień, za pośrednictwem Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej otrzymują bowiem szczegółowe kwestionariusze, opracowane przez naukowców.

Opolski Oddział PTL nie poprzestaje jednak na biernej obserwacji naukowej zjawisk folklorystycznych regionu, lecz włącza się czynnie do wszelkich działań mających na celu inicjowanie zjawisk kulturowych i stwarzanie sytuacji, w których ujawnić się mogą fakty folklorystyczne.

PTL reprezentowane jest więc w Komisji Artystyczno-Etnograficznej przy Wydziale Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Opolu, gdzie opracowuje się obecnie jednolity program rozwoju i popularyzacji sztuki ludowej oraz folkloru na Opolszczyźnie; jest współorganizatorem Opolskich Dni Twórczości Ludowej (reaktywowanych w 1978 r. po 15-letniej przerwie), które stanowią przegląd aktualnych dokonań sztuki ludowej w regionie. W ramach Dni w 1978 r. rozstrzygnięty został konkurs na poezję i prozę ludową, konkurs gawędziarski, konkurs zespołów folklorystycznych i inne. Ponadto Opolski Oddział PTL jest członkiem prawnym Opolskiego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego, dzięki czemu bezpośrednio uczestniczy w rozwoju społecznego ruchu regionalnego, podejmując różne działania zmierzające do popularyzacji zagadnień związanych z kulturą ludową (konkursy dla młodzieży szkolnej, opieka nad harcerskimi klubami etnograficznymi i młodzieżowymi kołami miłośników regionu, przeglądy zespołów regionalnych). Towarzystwo współpracuje również aktywnie z Muzeum Wsi Opolskiej oraz z Instytutem Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych.

Skromne fundusze nie pozwalają na prowadzenie samodzielnej działalności wydawniczej. Z racji wspomnianych powiązań Oddział Towarzystwa ma jednak możliwość inspirowania lub współpracowywania interesujących go tytułów. W ten sposób wydano (za pośrednictwem OTK-O) dwa tomy gawęd raciborskich Brunona Strzałki pt. "Godki i bojki śląskie"; w opracowaniu redakcyjnym znajduje się album pt. "Hafty opolskie" oraz tom gawęd i pieśni ludowych, związanych tematycznie z powstaniami śląskimi.

Poważną pozycję w działalności popularyzatorskiej Towarzystwa stanowi systematycznie prowadzona akcja odczytowa. Tematyka odczytów dotyczy przede wszystkim zagadnień folkloru śląskiego, jego dziewiętnastowiecznego i współczesnego obrazu, miejsca w kulturze ogólnopolskiej oraz roli w kształtowaniu świadomości narodowej. Podejmowane są również tematy bardziej szczegółowe, prezentujące np. wierzenia ludowe na Śląsku i obyczajowość doroczną, ziołolecznictwo i zamawiania, anegdotę i opowieść wspomnieniową, sztukę gawędziarską kultywowaną na Śląsku (co połączone jest często z występami gawędziarza) i rozwój śląskiej

pieśni ludowej oraz problematykę folkloru dziecięcego. Najwięcej prelekcji mają na swym koncie: prof. Dorota Simonides, która wygłasza odczyty również w innych regionach kraju i zagranicą; muzykolog dr Piotr Świerc oraz zmarły w tym roku dr Czesław Kurek.

Zbiory biblioteczne Oddziału nie są zbyt bogate (obejmują wyłącznie wydawnictwa ZG PTL i pozycje regionalne), jednak z racji ścisłej współpracy z Zakładem Folklorystyki Instytutu Filologii Polskiej WSP w Opolu członkowie PTL mogą korzystać z księgozbioru tej placówki.

Dr Janina Nijakowska

Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI HISTORYCZNLITERACKIEJ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W RZESZOWIE

(od r. 1972)

I. Komisja Historycznoliteracka, skupiająca w znacznej części pracowników środowiska naukowego Rzeszowa (WSP), środowiska nauczycielskiego i działaczy kulturalnych, liczy obecnie 20 członków, a praca jej koncentrowała się głównie wokół trzech podstawowych dziedzin: naukowo-badawczej, wydawniczej i popularyzatorskiej.

W działalności naukowej Komisja podejmowała równolegle zarówno problematykę dotyczącą tradycji literackich Polski południowo-wschodniej (teren województw: rzeszowskiego, krośnieńskiego, przemyskiego i tarnobrzskiego), jak wykraczającą poza teren regionu, a dotyczącą spraw ogólnopolskich. Oprócz badań indywidualnych prowadzonych przez poszczególnych członków realizowane były także - często przy współudziale członków innych komisji, głównie Językoznawczej i Historycznej - badania kompleksowe nad zespołem pokrewnych problemów. Wyniki badań prezentowane były na sesjach naukowych i publikowane w wydawnictwach posesyjnych, w monograficznych pracach zbiorowych i indywidualnych oraz w redagowanych przez Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych Towarzystwa zeszytach "Prac Humanistycznych".

Zaznaczyć należy, iż w omawianym tu okresie kontynuowana była